

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Деребон Соломія Владиславівна

здобувач вищої освіти економічного факультету

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Проць Наталія Василівна

доцент, доцент кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Україна

Актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів для досягнення сталого розвитку на регіональному рівні. У умовах економічних та соціальних викликів, таких як нерівність у розвитку територій, зміни клімату та обмежені фінансові ресурси, важливо розробляти і впроваджувати бюджетну політику, що стимулює зростання економіки, покращення соціальних послуг та екологічну стійкість. Це дозволяє не лише підтримати поточний рівень життя, а й забезпечити прогресивний розвиток для майбутніх поколінь.

Вступ. Бюджетна політика є основою економічної стратегії держави, оскільки вона забезпечує фінансування пріоритетних напрямків розвитку. В умовах глобалізації, соціально-економічних викликів та необхідності адаптації до змінюваного клімату, сталий розвиток регіонів стає ключовим фактором для забезпечення економічної стабільності на місцевому рівні. Бюджетна політика сталого розвитку регіонів спрямована на досягнення економічної, соціальної та екологічної рівноваги, що дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, знижувати нерівність між регіонами та забезпечувати високий рівень життя для населення.

Виклад основного матеріалу: Бюджетна політика сталого розвитку регіонів включає в себе організацію ефективного фінансування соціально-економічних заходів, направлених на досягнення довгострокових цілей у сфері розвитку економіки, соціальних стандартів і охорони навколишнього

середовища. Важливим аспектом є інтеграція економічних, соціальних і екологічних складових розвитку в бюджетний процес.

Сталий розвиток, відповідно до визначення ООН, включає такі три основні компоненти: економічний, соціальний та екологічний. У бюджетній політиці це означає, що при розподілі фінансових ресурсів необхідно враховувати не тільки економічну вигоду, а й соціальні потреби населення та екологічні наслідки для регіонів [5].

Визначення ефективної бюджетної політики для сталого розвитку вимагає врахування специфіки кожного регіону. Так, для одного регіону пріоритетом може бути розвиток інфраструктури, для іншого - поліпшення соціальних умов, а для третього - охорона навколишнього середовища.

Структура бюджетної політики сталого розвитку регіонів є складною і багатогранною, оскільки вона охоплює кілька основних елементів, які взаємодіють між собою для досягнення стратегічних цілей розвитку. Один із ключових аспектів цієї політики - прогнозування та планування. Оскільки сталий розвиток має довгостроковий характер, для ефективного використання бюджетних ресурсів необхідно створювати національні та регіональні стратегії, що враховують потреби кожного окремого регіону. У цих стратегіях бюджетні кошти мають бути спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку, що передбачають економічний, соціальний та екологічний прогрес. З цією метою розробляються середньострокові та довгострокові плани, які дозволяють прогнозувати фінансові потреби регіонів, а також враховувати зовнішні економічні умови, зміни в ринку праці та соціальні тенденції [6].

Не менш важливим елементом бюджетної політики є розподіл бюджетних коштів. В умовах обмежених фінансових ресурсів важливо забезпечити ефективний розподіл фінансування між регіонами з урахуванням їх економічного потенціалу, соціальних потреб та екологічної ситуації. Це дозволяє максимально спрямувати ресурси на найбільш пріоритетні напрямки розвитку, такі як модернізація інфраструктури, розвиток "зелених"

технологій, підвищення якості життя населення, а також поліпшення екологічної ситуації. Справедливий розподіл коштів між регіонами також дозволяє зменшити соціальні та економічні диспропорції, що є важливим для стабільного та збалансованого розвитку країни в цілому.

Фінансування сталих проектів є ще одним важливим компонентом бюджетної політики. До таких проектів відносяться ініціативи, спрямовані на екологічну стійкість, зменшення викидів парникових газів, розвиток відновлювальних джерел енергії, покращення управління природними ресурсами та інші екологічно безпечні інвестиції. Для цього необхідно забезпечити залучення не лише державних, а й приватних інвестицій, оскільки такі проекти вимагають значних капіталовкладень і не завжди можуть бути повністю фінансовані за рахунок державного бюджету. Систематична підтримка сталих проектів через бюджетну політику сприяє розвитку інновацій та технологій, які допомагають зберегти природні ресурси і підтримувати екологічний баланс у регіонах [3].

Моніторинг і оцінка ефективності бюджетної політики є необхідною умовою для забезпечення її дієвості та результативності. Оцінка ефективності бюджетних витрат дозволяє коригувати стратегічні напрямки та коректувати фінансування в залежності від змін в економічній та соціальній ситуації. Для цього використовуються різноманітні методи оцінки, зокрема індикатори сталого розвитку, які дозволяють відстежувати досягнення цілей на різних рівнях - як на макроекономічному, так і на мікрорівні. Використання цих індикаторів забезпечує своєчасне виявлення проблем та коригування бюджетних стратегій, що дозволяє досягти максимальної ефективності в реалізації цілей сталого розвитку на регіональному рівні [4].

Однією з основних проблем бюджетної політики сталого розвитку регіонів є нерівномірний розвиток різних територій, що виникає через значну різницю в економічних і соціальних умовах між регіонами. Багато регіонів стикаються з дефіцитом фінансових і матеріальних ресурсів, що обмежує їх

здатність реалізовувати важливі соціальні, інфраструктурні та екологічні проекти. Це веде до поглиблення соціальної та економічної нерівності між різними частинами країни. Такі диспропорції у фінансових можливостях значно ускладнюють досягнення загальнодержавних цілей сталого розвитку та вимагають вдосконалення механізмів бюджетного розподілу з урахуванням потреб кожного окремого регіону.

Крім того, важливим викликом є необхідність балансування економічних, соціальних і екологічних пріоритетів у процесі бюджетного планування та фінансування. Одночасно задовольнити потреби економічного зростання, покращення соціальних умов та екологічної стабільності в умовах обмежених ресурсів є дуже складним завданням. Часто уряди стикаються з дилемою, коли необхідно вибирати між підтримкою короткострокових економічних цілей і інвестуванням у сталий розвиток, що вимагає більш довгострокових зусиль. У деяких випадках вкрай важливо досягати економічного зростання, але при цьому уникати негативних наслідків для навколишнього середовища або соціальної сфери, що є суттєвим викликом для розробки ефективної бюджетної політики [1].

Ще однією суттєвою проблемою є недостатнє фінансування сталих ініціатив, спрямованих на забезпечення екологічної стійкості та соціального розвитку. Бюджетні кошти часто спрямовуються на термінові витрати або підтримку поточних функціональних потреб, що обмежує можливості для фінансування довгострокових проектів, необхідних для сталого розвитку. Недостатня увага до стратегічних ініціатив, які мають довгострокову спрямованість, може призвести до того, що важливі соціально-економічні зміни не будуть реалізовані в повному обсязі. Це питання стає особливо актуальним в умовах дефіциту бюджетних ресурсів, коли пріоритети можуть змінюватися під тиском негайних потреб, що шкодить виконанню довгострокових цілей сталого розвитку.

Корупція та неефективне управління є ще одними серйозними факторами, що суттєво знижують ефективність бюджетних витрат. На жаль,

випадки нецільового використання коштів, зловживання владою, а також недосконалість процедур планування та виконання бюджетних програм все ще мають місце в багатьох регіонах. Це призводить до того, що навіть ті кошти, які виділяються на важливі соціальні чи інфраструктурні проекти, можуть не бути використані за призначенням або витрачаються неефективно. Таким чином, проблема корупції та неефективного управління є основною перешкодою на шляху до реалізації стратегічних цілей сталого розвитку, оскільки вона не тільки збільшує витрати, але й створює умови для значних фінансових втрат у державному та місцевому бюджетах [2].

Висновки. Бюджетна політика сталого розвитку регіонів є складним, багатогранним процесом, що вимагає інтеграції економічних, соціальних і екологічних аспектів. Для досягнення сталого розвитку необхідно забезпечити ефективний розподіл фінансових ресурсів, спрямованих на розвиток інфраструктури, соціальних послуг та екологічної стійкості. Залучення інвестицій, розвиток індикаторів сталого розвитку та впровадження інноваційних фінансових механізмів можуть значно покращити ефективність бюджетної політики в цьому напрямку. Для досягнення успіху в цій сфері важливо, щоб бюджетна політика була узгоджена з національними цілями сталого розвитку та враховувала специфіку кожного регіону.

Список використаних джерел:

1. Грінчук, С. В. Бюджетна політика України: проблеми та перспективи / С. В. Грінчук. — Київ: Ліра-К, 2018.
2. Коваленко, О. І. Бюджетний менеджмент в умовах сталого розвитку / О. І. Коваленко. — Харків: ХНУ, 2019.
3. Лобанов, В. А. Проблеми сталого розвитку та їх відображення у бюджетній політиці / В. А. Лобанов. — Одеса: ОНУ, 2020.
4. Міщенко, В. І. Сталий розвиток регіонів: теорія і практика / В. І. Міщенко. — Львів: ЛНУ, 2017.

5. Олійник, В. В. Вплив бюджетної політики на сталий розвиток регіонів / В. В. Олійник. — Київ: Інститут економіки, 2016.

6. Пріма, В. М. Бюджетування сталого розвитку в умовах фінансової кризи / В. М. Пріма. — Харків: ХДЕУ, 2021.